

Acta

van de Generale Synode van de
Gereformeerde Kerken in Nederland,
samengekomen te Zwolle-Zuid
op zaterdag 15 maart 2008

Hoofdstuk 16

Slothandelingen

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Slothandelingen

Artikel 149

10-10-2008

Besluiten inzake de Acta

Vorstel: moderamen

Materiaal:

Acta Generale Synode van Zuidhorn 2002-2003, art. 18, inzake rechtseffect van besluitvorming door de generale synode.

Besluit 1:

de volgende besluiten aan te merken als besluiten die effectuering in de plaatselijke kerken meebrengen:

kerkelijke werkers	Artikel 16
preekbevoegdheid voor niet-predikanten	Artikel 16
regeling indiening revisieverzoeken	Artikel 16
doop pleegkinderen	Artikel 20 + 21
gasten heilig avondmaal	Artikel 22
doop Nederlandse aspirant-adoptief kinderen	Artikel 24
regelingen dienst en recht (div.)	Artikel 25
huwelijk en echtscheiding	Artikel 30 e.v.
seksueel misbruik in kerkelijke relaties (2x)	Artikel 41
m/v in de kerk	Artikel 44
herziening in appèlprocedure	Artikel 46
liturgische formulieren	Artikel 55
rol gemeente bij de doop	Artikel 55
nieuwe selectie Liedboek, LUEK en LUAB	Artikel 64 e.v.
regeling art. 8 KO	Artikel 94
DOE-overleg	Artikel 109
contacten met de CGK	Artikel 111
relatie met de NGK	Artikel 112
quota	Artikel 143
instructie generale deputaten art. 11 KO	Artikel 147

Besluit 2:

de volgende bijlagen op te nemen in de gedrukte Acta:

1. kerkrecht en kerkorde:
  - a. projectplan herziening kerkorde;
  - b. toelichting 'eigen belang';
  - c. toelichting revisieverzoeken gasten aan het Avondmaal;
2. appèlzaken:
  - a. nota herziening uitspraken;
  - b. regeling appèlprocedure 2008;
3. eredienst:
  - a. verantwoording van enkele keuzes van deputaten;
  - b. rapport commissie Drenthe;
  - c. advies hoogleraren F. v.d. Pol en B. Kamphuis;
4. bijbelvertaling:
  - a. uitvoerige schriftelijke reactie deputaten;

5. kerkmuziek:
  - a. toetsingsplan;
6. TU:
  - a. Statuut TU;
  - b. artikel ND: Nader gesprek op gereformeerde grond;
7. synodale organisatie:
  - a. 1^e rapport commissie organisatie;
  - b. 2^e rapport commissie organisatie;
  - c. eindrapport commissie organisatie
8. financiën:
  - a. rapport financiële commissie;
  - b. quotalijsjt;

Artikel 150

10-10-2008

Vorbereiding eerstvolgende generale synode

Voorstel: moderamen

Besluit 1:

de Gereformeerde Kerk te Harderwijk aan te wijzen als samenroepende kerk voor de volgende generale synode, met de kerk te Zwolle-Zuid als secunda.

Grond:

met het oog op de bereikbaarheid van de synode voor de afgevaardigden uit alle provincies verdient het de voorkeur op een centrale plaats te vergaderen.

Besluit 2:

- a. de samenroepende kerk op te dragen de volgende synode samen te roepen op zaterdag 29 januari 2011. Het dan verkozen moderamen zal besluiten wanneer de synode in plenaire zittingen opnieuw bijeenkomt;
- b. de bidstond, voorafgaande aan de synode, zal plaatsvinden op vrijdag 28 januari 2011.

Grond:

gelet op de werkwijze die nu een aantal malen is gevolgd is het nodig na de constituering een periode van voorbereiding in te bouwen.

Besluit 3:

het moderamen op te dragen:

- a. uitvoering te geven aan de besluiten van de synode, voor zover deze niet aan andere deputaatschappen werden opgedragen;
- b. de tekst van het laatste deel van de Acta of Handelingen, die niet meer aan de synode kon worden voorgelegd, vast te stellen.

Grond:

deze opdrachten vloeien voort uit wat bepaald is in de Huishoudelijke Regeling voor generale synoden.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Artikel 151

30-01-2009

*Instelling deputaatschap administratieve ondersteuning
Synodale reorganisatie. Derde besluitenreeks
Zie ook de artikelen 90, 141 en 142*

Voorstel: commissie organisatie

Materiaal: eindrapport commissie organisatie, dd 29-01-08 (zie Bijlage 16.1)

Besluit:

1. deputaten administratieve ondersteuning (DAO) te benoemen met als opdracht:
  - a. toe te zien op de voortgang van de uitvoering van de door de synode genomen besluiten. Zij overleggen daartoe tenminste jaarlijks met de verschillende deputaatschappen. In dat overleg komt ook aan de orde de vraag of en hoe deputaten zich voor de uitvoering van hun taak hebben verstaan met andere deputaatschappen;
  - b. voor hun overleg met deputaten baseren DAO zich op door dezen verstrekte schriftelijke informatie over de voortgang van hun werk;
  - c. de volgende generale synode voor te bereiden en te (laten) ondersteunen;
  - d. voor de administratieve ondersteuning van de generale synode een griffie in te richten. Tenminste wordt voorzien in capaciteit voor de algemene administratie, de verslaglegging, inclusief notulen en acta en de verschillende communicatie-uitingen, inclusief de website;
  - e. voor de rechtspositie van aan te stellen medewerkers aansluiting te zoeken bij de regelingen die gelden voor de andere medewerkers in dienst van deputaatschappen;
2. aan de volgende synode te rapporteren over de wijze waarop zij aan hun opdracht uitvoering hebben gegeven en aan die synode een voorstel te doen voor wijziging van de Huishoudelijke Regeling;
3. de artikelen van de Huishoudelijke Regeling die betrekking hebben op de voorbereiding of de vergadering van de generale synode gehanteerd, blijven van kracht, tenzij in het eindrapport van de commissie afwijkend is bepaald.

Materiaal:

eindrapport van de Commissie Organisatie (dd 12-01-2009) ter behandeling vrijdag 30 januari 2009 (Bijlage 16.1).

Besluit 1:

besluiten met betrekking tot het deputaatschap administratieve ondersteuning:

- 1.1 Er komt een deputaatschap administratieve ondersteuning (Deputaten AO).
- 1.2 Deputaten AO zien toe op de voortgang van de uitvoering van de door de Synode genomen besluiten. Zij overleggen daartoe tenminste jaarlijks met de verschillende deputaatschappen. In dat overleg komt ook aan de orde de vraag of en hoe deputaten zich voor de uitvoering van hun taak hebben verstaan met andere deputaatschappen.
- 1.3 Deputaten AO kunnen zich voor hun overleg met deputaten baseren op door dezen verstrekte schriftelijke informatie over de voortgang van hun werk.
- 1.4 Deputaten AO zijn tevens de verantwoordelijke deputaten voor de voorbereiding en de ondersteuning van de Generale Synode.
- 1.5 Voor zover in het eindrapport van de Commissie Organisatie afwijkend is bepaald, worden de artikelen in het Huishoudelijk Reglement, die betrekking hebben op de voorbereiding of de vergadering van de Generale Synode gehanteerd, met inachtneming van die afwijkingen.
- 1.6 Deputaten AO richten voor de administratieve ondersteuning van de Generale Synode een Griffie in. Tenminste wordt voorzien in capaciteit voor de algemene administratie, de verslaglegging, inclusief notulen en Acta, de verschillende communicatie-uitingen, inclusief de website.

- 1.7 Deputaten AO zoeken voor de rechtspositie van aan te stellen medewerkers aansluiting bij de regelingen die gelden voor de andere medewerkers in dienst van deputaatschappen.
- 1.8 Deputaten AO rapporteren aan de volgende synode over de wijze waarop zij aan hun opdracht uitvoering hebben gegeven en doen een voorstel voor wijziging van de Huishoudelijke Regeling.

Besluit 2:

besluiten met betrekking tot de agenda en de werkwijze van de Generale Synode:

- 2.1 Bijlage 1 van de Huishoudelijke Regeling (systematische agenda) wordt vervangen door Bijlage I bij dit eindrapport.
- 2.2 De agenda van de Generale Synode wordt zodanig voorbereid dat de plenaire behandeling van alle daarop geplaatste onderwerpen kan worden afgewikkeld in een periode van 8 weken, in de maanden mei en juni.
- 2.3 De opening en de constituering van de Generale Synode vindt plaats op een nader vast te stellen datum in februari van het jaar waarin deze gehouden wordt.
- 2.4 Na de verkiezing van het Moderamen in de constituerende vergadering wordt de door deputaten AO voorbereide agenda definitief vastgesteld.
- 2.5 In de periode tot aan de plenaire zitting, krijgen de afgevaardigden gelegenheid om zich op de behandeling voor te bereiden. Zij worden daarbij ondersteund door deputaten AO, die informatie- en instructiebijeenkomsten beleggen, waarin, naast onderlinge kennismaking, de vergaderwijze aan de orde komt, het indienen en de behandeling van amendementen, het financiële kader wordt toegelicht en de inhoud van de agenda wordt doorgenomen.
- 2.6 De afgevaardigden krijgen de gelegenheid tot het stellen van informatieve vragen naar aanleiding van de rapporten van de verschillende deputaatschappen.
- 2.7 Aan het begin van de plenaire zitting wordt de rapportage van deputaten F&B behandeld. De Generale Synode besluit op basis daarvan over het financiële kader, waarbinnen haar besluiten moeten worden genomen.

Besluit 3:

besluiten met betrekking tot het werk van deputaten:

- 3.1 Alle deputaatschappen wordt, in zoverre in aanvulling op de door de Generale Synode al verstrekte mandaten, gevraagd om te rapporteren over de hoofdlijnen van hun werk, waarin zij zich concentreren op de voor de bespreking door de Generale Synode belangrijkste zaken.
- 3.2 Deputaten zoeken actief naar mogelijkheden voor onderlinge samenwerking, ter versterking van het resultaat van hun werk. Over deze samenwerking rapporteren zij gezamenlijk aan de synode in een aparte rapportage.
- 3.3 Als richtlijn voor de omvang van een rapport wordt gehanteerd dat de hoofdtekst maximaal 10 pagina's beslaat.
- 3.4 Deputaten brengen jaarlijks een informatief verslag over hun werk ter kennis van de kerken. Over de wijze van publicatie van dit verslag overleggen zij met deputaten AO.
- 3.5 Deputaten beraden zich op een meer resultaatgerichte verantwoording van hun werk. Indien en voor zover daartoe aanleiding is, doen zij aan de komende Generale Synode voorstellen voor een andere formulering van hun opdracht. Deputaten kunnen zich over het bepaalde in dit artikel verstaan met deputaten AO.

Bespreking

Bij de bespreking zijn vertegenwoordigers van enkele deputaatschappen als toehoorder aanwezig, evenals prof. Te Velde en br. H. Cramer (adviseurs).

De preses complimenteert de Commissie Organisatie (CO) met het werkstuk dat nu op de tafel van de synode ligt. Vandaag is het moment voor de commissie om de synode met een zelfde voortvarendheid over de streep te trekken.

Ds. Van der Laan (CO) kijkt eerst even terug. De commissie heeft veel geleerd van deputaten GSO. Afstand nemen van het bestaande en de toekomst niet willen dichttimmeren zijn belangrijke uitgangspunten voor de commissie geweest. Ook van het overleg met alle deputaatschappen heeft

de commissie veel opgestoken. Er gebeurt veel werk in de kerk. Maar we mogen het organisatieprobleem niet op hun agenda zetten. Kaders vaststellen voor de werkwijze van de synode moet de synode zelf doen. Eveneens hebben we veel geleerd van onze adviseur, prof. Te Velde. Hij bepleitte om de deputaten dichter bij de synode te brengen. Zij zijn onze bestuurders, die van de synode opdrachten krijgen. Ook bepaalt de synode de ruimte die deputaten krijgen. We moeten een nieuwe balans vinden in de verdeling van de macht. Een balans, die niet uitgaat van overheersing van de een door de ander, geen bisschoppelijke hiërarchie, maar een balans in liefde, gebaseerd op art. 31 KO. Wat we in gemeen overleg besluiten, daar houden we ons ook aan.

De voorbereiding op de synode gaat anders worden. Deputaten rapporteren niet meer eens in de drie jaar, maar informeren regelmatig over hun werk. Daardoor worden de kerken daarbij betrokken. Voor de synode maken ze een rapport dat draait om de besluiten die de synode moet nemen. De synodeleden worden in een vroeg stadium benoemd en kunnen zich de rapporten eigen maken in een traject van een aantal maanden, waarin ook overleg met deputaten is. Als dan de plenaire vergaderingen beginnen in mei, is er al veel voorwerk gedaan en kan direct met de meningsvorming begonnen worden. Daarop volgt een proces van amendering en aanpassing van de voorstellen door deputaten. In het tweede deel van de synodevergaderingen (juni) volgt dan de besluitvorming. Appèlzaken worden eerst afgehandeld, volgens de 'oude' procedures.

Deputaten administratieve ondersteuning (DAO) vormen daarbij een faciliterend deputaatschap, dat het proces bewaakt en begeleidt, zonder inhoudelijk op het terrein van deputaten te komen.

Is dit alles haalbaar? Laten we de uitdaging oppakken om de duur van de synode terug te brengen naar 6 maanden in plaats van de 10 maanden van nu.

De voorgestelde nieuwe instructie voor het nieuwe deputaatschap OOG is een compilatie van de eerder genomen besluiten voor SGO, DTEG en ASE. Daar gaan we nu niet meer inhoudelijk over spreken.

Vanuit de vergadering bestaat veel waardering voor het werk van de commissie. Maar de voorstellen vragen nogal wat van de synode en van de deputaten. De komende tijd moeten we gebruiken om die veranderingen goed vorm te geven. Want anders vervalt de komende synode, met nieuwe afgevaardigden met wellicht een ander historisch kader, gewoon weer in de oude patronen. Over de positie van DAO bestaat enige huiver. Wordt dat geen superdeputaatschap dat andere deputaatschappen controleert en stuurt? Een uitgewerkte instructie voor DAO wordt node gemist.

Hoe moeten deputaten de kerken informeren, zonder dat dit leidt tot overvoeren met informatie? En dreigt hierdoor geen beleidsdiscussie buiten de synode om? Ook vragen enkele afgevaardigden zich af wat nu de status van de GS is, nu ze zich slechts mag beperken tot 'bestuurlijk relevante hoofdlijnen'.

Enkele afgevaardigden pleiten ervoor om nu te besluiten dat GDD ook opgaat in het nieuwe deputaatschap OOG. Ook wordt erop gewezen dat enkele deputaatschappen in meerdere rubrieken voorkomen. Moet daarin geen keuze worden gemaakt? Dat de synode eerst de financiële kaders vaststelt is goed. Maar dat gaat altijd op basis van financieel technische adviezen. Deputaten F&B adviseren toch niet over het beleid van andere deputaten? Dat doet toch de synode, waardoor eventueel een andere financiële ruimte kan ontstaan?

Het terugbrengen van de duur van de plenaire zittingen tot een periode van 2 maanden lijkt aantrekkelijk. Maar is er dan wel voldoende ruimte voor bezinning en het samen heengroeien naar besluiten? Het zoeken naar principiële gezamenlijkheid in de besluitvorming is een kwestie van tijd, dat is op deze synode wel gebleken. Ook wordt opgemerkt dat de gesuggereerde verkorting maar schijn is. Dat geldt slechts voor de duur van de plenaire zittingen. Twijfel wordt uitgesproken over de scheiding tussen meningsvorming en besluitvorming. Kan je niet beter zaken afhandelen, voordat je aan iets nieuws begint?

Ten aanzien van de Gereformeerde Hogeschool Zwolle (GHZ) wordt opgemerkt dat we hier als kerken niets over te zeggen hebben. Als we willen samenwerken zullen we goede afspraken moeten maken om het gereformeerde karakter van het cursusaanbod te borgen.

De Commissie Organisatie, bij monde van ds. Luiten, stelt in antwoord op de vragen uit de vergadering dat onze kerkelijke structuur, hoewel er grote veranderingen in werkwijze worden voorgesteld, ongewijzigd blijft. De kerk regeert zichzelf via het kerkverband, het moderamen stuurt de vergadering, de synode beoordeelt het werk van deputaten en formuleert nieuwe opdrachten. DAO is niet

meer en niet minder dan een procesbewakend lichaam, een 'trapondersteuning' voor het kerkverband. Zijns inziens bevat het commissierapport voldoende kaders voor de speelruimte van DAO, die in grote lijnen zijn gevangen onder Besluit 1. Over de nieuwe werkwijze van de synode merkt ds. Van der Laan op dat in die structuur geen geforceerde besluitvorming ontstaat. Eerst verwerken we de informatie van alle deputaatschappen en pas daarna volgt de besluitvorming. In het traject daartussen kunnen we met elkaar naar een eindoordeel groeien. En door de relatief korte duur tussen meningsvorming en besluitvorming ligt het in herhaling vallen niet voor de hand. Hij raadt het werken in blokken af. Over de manier van rapporteren door deputaten doet de CO nu geen uitspraak. Daar moeten deputaten zelf vorm aan geven. Informatiemoeheid is denkbaar. Maar het spreiden van de informatie over een langere periode in plaats van alles enkele maanden voor de synode op de kerkenraadtafels te leggen leidt wellicht tot meer reacties vanuit de kerken.

Ook br. Cramer gaat op sommige onderwerpen in. De CO heeft afgezien van een nauwkeurig omschreven protocol van samenwerking met de GHZ, hoewel de GHZ daar zelf wel voor voelde. De CO is er van overtuigd dat de GHZ voluit gereformeerd wil zin. Dat is genoeg. Dat vastleggen in een protocol kost nu te veel tijd en energie. De volgende synode kan alsnog besluiten of dat nodig is, op basis van de dan opgebouwde ervaring. Ook ten aanzien van GDD adviseert de CO geen verdergaande besluiten te nemen. Er is een hartelijke bereidheid tot samenwerking uitgesproken.

De CO heeft er van afgezien nu al met een nieuwe Huishoudelijke Regeling (HR) te komen. Op basis van de besluitvorming zal DAO een nieuwe HR voor de synode formuleren, dat heel wat minder gedetailleerd kan zijn dan het huidige. Deze HR blijft overigens gelden totdat er een nieuwe is, met dien verstande dat door de synode vastgelegde aanpassingen en de besluiten inzake de organisatie, voor zover die afwijken van de huidige regeling, daar voorrang op hebben. Met betrekking tot het financiële kader heeft de GS wel degelijk ruimte om beslissingen te nemen. Deputaten F&B geven geen inhoudelijk oordeel over de voorstellen, maar geven wel aan welke financiële ruimte er is voor nieuw beleid en wat de lasten zijn bij ongewijzigd beleid. Maar een synode kan ook zelf ruimte creëren door activiteiten te stoppen.

Sommige deputaatschappen komen inderdaad voor in meerdere rubrieken. Zo heeft bijvoorbeeld GVM een relatie met de Overheid, maar ook met het pastoraat. Bij de definitieve agendering zal dan een keus gemaakt worden bij welke rubriek het deputaatschap wordt ingedeeld.

De commissie heeft niet ieder kunnen overtuigen. Enkele synodeleden betwijfelen de samenwerkingsbereidheid van GDD. GDD richt zich nadrukkelijk (en uitsluitend) op de doelgroep diakenen. De brs. Schelling en Walinga dienen een amendement in op voorstel 4.4. van de commissie. Zij wensen dat de synode van GDD een inspanningsverplichting vraagt om te komen tot een integratie met het deputaatschap OOG. Ten aanzien van de GHZ stelt ds. Van der Jagt voor om deputaten OOG de opdracht mee te geven om de confessionele verhouding met de GHZ te omschrijven en aan de volgende synode een voorstel te doen (pt E2 instructie OOG). Verder stelt ds. Van der Jagt voor om DAO anders te noemen en wel Deputaatschap ondersteuning synode en deputaatschappen (Besluit 1.1.). De brs. Feenstra, Hoksbergen en Walinga stellen voor om de taak van DAO (Besluit 1.2) te formuleren als: Deputaten AO *adviseren* andere deputaatschappen over de voortgang van de door de synode genomen besluiten en *regisseren* het proces van actieve samenwerking tussen deputaatschappen. Ds. De Graaff stelt voor om niet deputaten OOG aan te wijzen als vertegenwoordiger van de op het terrein van de dienstverlening aan de kerken werkzame deputaten, maar een onafhankelijk vertegenwoordiger namens deze (Besluit 5.3 en 5.4). Br. Greving stelt voor om minder stellig te besluiten over de vormgeving van de agenda. De agenda, zoals opgenomen in Bijlage 1 van het rapport van de CO is volgens hem niet meer dan een voorbeeld (Besluit 2.1).

Dit laatste voorstel wordt door de commissie overgenomen. De commissie volgt niet het voorstel van ds. Van der Jagt om de naam van DAO te wijzigen. Die voorgestelde wijziging maakt de taken van DAO wel heel breed. Ook het voorstel van br. Feenstra c.s. neemt de commissie niet over. DAO doet wel degelijk meer dan adviseren. Het houdt toezicht en is bevoegd om – bijvoorbeeld - rapporten die niet aan de criteria voldoen terug te sturen. Het voorstel van de brs. Walinga en Schelling neemt de commissie niet over want de druk om te fuseren belemmerde het proces om te komen tot samenwerking.

Hierna komen de voorstellen in stemming. Het amendement Van der Jagt over de naam van DAO (Besluit 1.1) wordt verworpen (8 voor, 27 tegen). Het voorstel van ds. Van der Jagt inzake de GHZ (pt

E2 instructie OOG) wordt eveneens verworpen (15 voor, 18 tegen, 1 onthouding). Ook de voorstellen van ds. De Graaff sneuvelen (3 voor, 31 tegen, 1 onthouding). Het amendement van br. Feenstra c.s. wordt verworpen (10 voor, 25 tegen). Het voorstel Walinga/Schelling inzake GDD wordt aanvaard (25 voor, 10 tegen).

De voorstellen inzake de instelling van een deputaatschap administratieve ondersteuning worden aanvaard (1 stem tegen). De overige voorstellen worden met algemene stemmen aangenomen.

De preses is dankbaar voor de grote eensgezindheid waarmee de besluiten zijn genomen. Hij hoopt dat deze, onder de zegen van de Heer, het kerkenwerk ten goede mogen komen. Hij dankt de vergadering voor het intensieve meedenken en adviseren over de organisatieontwikkeling. Ook de commissie wordt bedankt, waarbij in het bijzonder br. Cramer wordt genoemd, die de synode in deze als adviseur heeft gediend.

Artikel 152

10-10-2008

Benoeming deputaten administratieve ondersteuning

Op voordracht van het moderamen benoemt de synode de volgende deputaten administratieve ondersteuning:

<i>primi</i>	<i>secundus:</i>
H.Th. Cramer	W.F. Wisselink, Leek
J.W. van der Jagt	
P. Jonkman (s)	

Zr. L. Postma-Douma ondersteunt het deputaatschap als ambtelijk secretaris.

Artikel 153

10-10-2008

Censuur naar art. 48 KO

De preses constateert dankbaar dat niemand zich in de vergaderingen heeft misdragen. De Heer is met Zijn Geest nabij geweest. Hij spreekt zijn erkentelijkheid uit voor de goede samenwerking met elkaar en voor de eensgezindheid waarmee veel besluiten konden worden genomen.

Artikel 154

10-10-2008

Rondvraag

Niemand maakt van de geboden gelegenheid gebruik.

Artikel 155

10-10-2008

Evaluatie

Het moderamen heeft de leden een evaluatieformulier uitgereikt. De uitkomsten worden gepresenteerd door de scriba I.

Algemeen is de lof voor de koster en zijn medewerkers en het secretariaat. De preses scoort een stem minder. Ook over de verzorging door en de gastvrijheid van de kerk te Zwolle-Zuid niets dan lof. Dat is anders ten aanzien van de geluidsinstallatie.

Bij de voorbereiding zagen de leden graag meer informatie over vergadertechniek en over de financiële kaders. En geadviseerd wordt om ook de secundi meer bij de voorbereiding te betrekken.

De synode werkte met regionale commissies, die in beginsel geen andere taak hadden dan het stroomlijnen van de schriftelijke informatieronde tussen de afgevaardigden en de deputaten. Ook adviseerden ze het moderamen of een agendapunt behandelingsgereed was. De verdeling van de onderwerpen over deze commissies was niet altijd evenwichtig. Drenthe had met Eredienst en Kerkmuziek een hele klus. Gelukkig zijn ze bijgestaan door enkele Fryske broeders.

De communicatie is een zaak die nog eens goed bekeken moet worden, evenals de inrichting van de Buitenlandweek.

Opvallend was voor meerderen de verschuiving van de aandacht naar de plaatselijke kerk ten koste van de aandacht voor het kerkverband. De synode is voor velen een 'ver van mijn bed show' terwijl anderen alles van de synode verwachten met voorbijgaan van classes en particuliere synodes. De individualistische tijdgeest maakt ook slachtoffers in de kerk. Een geest die het onderling gesprek belemmert en het eigen gelijk centraal stelt.

Voor veel leden is het synodewerk een zware belasting. Feitelijk is het een volle weektaak zolang de plenaire zittingen duren. En niet elke ouderling of predikant kan die tijd geven, zeker als je dat moet combineren met je normale dagelijks werk. Gelukkig vulden we elkaar aan, zodat alle onderwerpen goed konden worden behandeld. Al was het zwaar, de dankbaarheid dat we met elkaar Gods mede-arbeiders in Zijn kerk konden zijn overheerst.

Gelukkig was er ook veel humor, niet in de laatste plaats via het Generaal Synodaal Weekblad *Peper*, gevuld door de redacteuren ds. Zomer en ds. Oosterhuis. Ds. Heida trad op als secundus.

De uitgebreide evaluatie zal ter hand gesteld worden aan de deputaten die de volgende synode moeten voorbereiden.

Artikel 156

Sluiting 10 oktober 2008

10-10-2008

De laatste zitting van de generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 vindt plaats op vrijdagavond 10 oktober 2008. Voor deze bijeenkomst zijn de echtgenotes van de synodeleden, de medewerkers van de synode, de gastgezinnen uit Zwolle, de hoogleraren van de TU in Kampen en de adviseurs speciaal uitgenodigd. Velen hebben gehoor gegeven aan deze uitnodiging. Verder zijn ook belangstellenden vanuit de plaatselijke gemeente en diverse deputaten aanwezig.

TER AFSLUITING VAN DE VERGADERINGEN HOUDT DE PRESES DE VOLGENDE TOESPRAAK:

Blij met de Heer en dáárom blij met zijn kerk

Een aantal weken geleden vertelde een predikant in De Reformatie iets over zijn gesprekken met belijdeniscatechisanten. Stuk voor stuk wilden ze graag hun vertrouwen in God uitspreken. Maar in de kerk hadden ze niet zoveel vertrouwen. Zich vastleggen op trouw aan de kerk, daar waren velen nog niet aan toe. Aan 'blij zijn met de kerk', laat staan 'trots zijn op de kerk'. Waarom zou de GKv het zijn en niet een andere kerk? En is dat echt zo belangrijk?

Vragen die u mogelijk herkent: wat stelt onze kerk nu eigenlijk nog voor, klein en miezerig als ze is? Niet groot in aantal, wel in verwarring.

Het zou me niet verbazen wanneer ook onder de afgevaardigden naar deze synode zulke gevoelens leven. 'Moet ik hier blij mee zijn, of zelfs trots? Wat we hier hebben gedaan, wat stelt het eigenlijk voor?' Niemand hier die de illusie zal hebben dat wat wij hier gedaan hebben mensen een nieuw elan zal hebben bezorgd, een stukje trots op de kerk, blij-zijn mét de kerk....

Nu kan dat zeker geen kwaad. Je werk hier niet te overschatten. Vergeet het niet: een generale synode is de minst belangrijke van onze kerkelijke vergaderingen.

Vele malen belangrijker is wat er plaatselijk gebeurt. In de gemeenten.

Of dáár ook dingen gebeuren die het hart warm maken.

En wie zou dan niet allereerst denken aan de verkondiging van het heerlijk evangelie van Gods liefde in Christus? Want als dat de harten niet meer verwarmt, dan heb je echt een crisis.

Wanneer jongeren en ouderen de schouders ophalen niet maar over de kerk, maar over de Héér van de kerk. Over God zelf gaan denken als klein en miezerig....

Het wordt ze van buiten de kerk op allerlei manieren aangereikt.

Recent in een boek van Esther Gerritsen, *De kleine miezerige god*. De hoofdpersoon in dit boek vraagt zich af voor wie ze zich eigenlijk zo uitslooft. Voor haar demente moeder? Maar die heeft niets in de gaten. Voor het verplegend personeel, de familie? Niemand die oog heeft voor wat zij wel niet doet. En dan bedenkt ze zelf iemand die haar wel ziet: een god met een kleine g. Voortaan heeft

ze iemand die haar ziet, aan wie ze haar gevoelens, ook haar ongenoegen over van alles kwijt kan. God. Die ze – heel eerlijk – omschrijft als een variant van je eigen hoofd. Makkelijk om van alles op af te reageren. Maar tegelijk: wat een stompert, want hij kan niks.

Wat wil Esther Gerritsen met zo'n verhaal? Wat dat ook moge zijn, het bezorgt je als lezer geen positieve gevoelens over God.

Nog een voorbeeld. Opnieuw van een gevierd schrijver, Philippe Claudel.

In *Het verslag van Brodeck* komt hij met aangrijpende passages over de ellende in één van de nazikampen. Maar hij laat het dan de hoofdpersoon zó verwoorden:

“Waarom moest ik, net als duizenden anderen, een kruis dragen waar ik niet voor gekozen had, een kruisweg lopen die niet gemaakt was voor mijn schouders en waar ik niets mee te maken had? Wie had er ooit besloten dat mijn onduidelijke bestaan moest worden omgegooid en dat ik uit mijn schamele rust, mijn grijze anonimiteit moest worden getrokken om als een ongeleide, piepkleine bal door een enorm kegelspel te rollen? God? Als hij bestaat, als Hij echt bestaat, zou Hij zich beschaamd uit de voeten moeten maken. Zijn hoofd in zijn handen moeten leggen en de nek deemoedig buigen.”

Weer: wat een miezerige god!

Je wordt er koud van.

Hoe vreselijk belangrijk dat tegenover deze stemmen andere stemmen klinken die God laten zien zoals Hij wérkelijk is. Hoe totaal anders dan de zelfbedachte god van Esther Gerritsen of het beeld van God zoals Claudel dat schetst. Met zúlke goden kom je inderdaad bedrogen uit.

Laat de crisis van onze dagen het niet onthutsend zien? Hoe klein, hoe miezerig ónze goden zijn, de zekerheden waar wij het zomaar van verwachten.

Maar dan Hij die de inhoud is van het door de kerk te verkondigen evangelie. Verre van een god die, wat jou ook allemaal overkomt, er ook niets aan kan doen. Een God juist tot en met bewogen met het lot van al zijn schepselen. Die God te kennen, is dat niet de uitweg ook in de crisis van vandaag?

Maar wat is het juist dan van niet te onderschatten betekenis dat en hoe er in en door de kerk over Hem gesproken wordt! Dat dat zo gebeurt dat jong en oud deze God voor geen goud wil missen, en daarom ook zijn kerk niet om het evangelie dat daar wordt verkondigd.

Nu, broeders, daaraan heeft ons werk hier dienstbaar willen zijn. Het ging en gaat er maar niet om een synode op de kaart te zetten. Waar toch maar dit of dat besloten is. Maar dat in en door de kerken Gods Naam wordt aangeroepen en uitgeroepen.

Daarom hielden wij ons hier bezig met de Theologische universiteit, met evangelisatie- en zendingswerk, met bijbelvertaling en met nieuwe formulieren. Daarom spraken we met elkaar over ‘hoe de levende God de hoogste lof te brengen’. Daarom leden wij onder kerkelijke verdeeldheid en bespraken we wat wij ertoe kunnen bijdragen dat die wordt overwonnen.

Alles opdat maar in de gemeenten Gods lof wordt gezongen en verkondigd en de broeders en zusters worden gestimuleerd niet te vertrouwen op goden die geen goden zijn, maar te vertrouwen op de HEER.

Geen kleine, miezerige god, maar Hij die de hemel en de aarde heeft gemaakt, die dóet wat Hem behaagt (Psalm 115).

Ik hoop van harte dat ons werk hier in Zwolle er indirect toe mag bijdragen *dat jongeren en ouderen blij zijn met de Heer en dáárom ook blij met de kerk. In die volgorde.*

Ons werk hier. Broeders, vanmorgen stonden we er al bij stil. Het is mooi werk geweest. Maar ook vol tekorten. Soms lastig. Als je liever wat dieper op zaken was ingegaan. Maar het kon niet, om verschillende redenen. Bijvoorbeeld bij een revisieverzoek: het is dan niet je taak het werk van een vorige synode nog eens over te doen. Je moet alleen kijken of de zaken die toen aan de orde waren met de toen aanwezige kennis van zaken naar behoren zijn afgehandeld. En wat vonden wij het lastig bij appèlzaken rechter te moeten zijn, terwijl we liever pastor wilden zijn. Ook hier gold: blij bij je roeping.

Een leerschool is het geweest.

Boeiend was het daarbij de eigen achtergrond en insteek van je medeaafgevaardigden te ontdekken. Fijn, broeders, zoals ieder van u zich met z'n eigen gaven heeft ingezet voor het synodewerk. Sommigen deden het naast hun gewone werk. Alle waardering!

Hartelijk danken wij ons thuisfront. Kerkenraden die ons afstonden terwijl ze daardoor zelf meer op

hun bord kregen. We danken thuis, onze echtgenotes en gezinnen. Dank voor al die ingeleverde vrije zaterdagen, voor uw geduld, ook wanneer wij misschien lijfelijk wel thuis waren, maar met onze gedachten er niet bij.

We danken de kerkenraad van Zwolle-Zuid voor de gastvrijheid. En voor uw toezegging, dat - mocht Harderwijk de volgende GS onverhoopt niet kunnen ontvangen - we hier weer van harte welkom zijn. Dank u wel, commissie van voorbereiding. De organisatie was kort en goed geweldig. Dank aan de koster, Bram van der Mark en Alet de Ruiter. Niemand die bij de schriftelijke evaluatie zo hoog scoorde als de koster.

Dank aan onze gastadressen, aan alle gastheren en -vrouwen op synodedagen, de jeugd van Zwolle die wekelijks de kerk weer ombouwde. Dank aan al die stellen die elders wilden trouwen. We waren en zijn blij met ons secretariaat. Lydia en Petrusa, wat hebben jullie bergen werk verzet en - minder fraai - er met al jullie papier talloze bomen doorgejaagd. Dank voor onze notulist, tegelijk technisch adviseur, Piet de Vries. Een adviseur die zich niet zomaar het zwijgen laat opleggen. Trouwens dat deden ook die anderen niet, uit Kampen en Zwolle. Publiek en achter de schermen hield u ons scherp.

We hebben als leden van het moderamen afgesproken elkaar niet te gaan toespreken. Graag willen we uitspreken dat wij God bijzonder dankbaar zijn voor de samenbinding die Hij gaf, de eenheid van Geest, de onderlinge bemoediging en alle onderling plezier. Samen met u willen wij ons werk hier nu afronden met de lof op de enige echte God, Vader, Zoon en Geest, de God die leeft. En die daarom de lof van al wat leeft meer dan waard is!

We zingen met elkaar Ps. 96 de verzen 1, 3, 6 en 8. Hierna gaat de bijeenkomst in comité, hoewel niemand de kerkzaal hoeft te verlaten mits ze geheimhouding beloven over alles wat ze horen in de bijdrage van ds. Zomer. Hij geeft in een extra editie van het Generaal Synodaal weekblad een blik op het werk van de synode en op zijn 25-jarig predikantschap. Een bijdrage die met een warm applaus wordt beantwoord.

De koster, br. Van der Mark, bedankt de gemeenteleden die hem hebben geholpen. Telkens stond een 'wijk van de week' klaar om hem te helpen bij de maaltijdverzorging en andere taken. Hij heeft een goede samenwerking met het moderamen en de synodeleden ervaren. Tijdens de synode heeft hij 180 foto's gemaakt, die op een cd aan de synodeleden zullen worden verstrekt.

Na met elkaar in wisselzang Psalm 118 vers 1 en 10 gezongen te hebben gaat de assessor de vergadering voor in dankgebed en voorbede.

De preses schorst hierna de synode van Zwolle-Zuid. De synodeleden zullen nog voor twee zaken terug moeten komen, namelijk voor de afronding van de discussie over de synodale organisatie (30 januari 2009) en de behandeling van de appèlzaken inzake Kampen-Noord (Ichthus; 27 maart 2009)

Artikel 157
Sluiting 27 maart 2009

27-03-2009

Bij de sluiting van de vergadering op 27 maart 2009 spreekt de preses als volgt. Wij zijn gekomen aan het slot van de GS. Ons werk zit erop. Gesproken slotwoorden zullen wij niet herhalen. Het moderamen hoopt zorg te dragen voor de Acta en mochten er nog meer dingen te regelen zijn en afgewerkt moeten worden, dan dragen wij dit over aan DAO. Broeders, allemaal hartelijk dank voor uw aanwezigheid en inzet. Nogmaals dank aan deputaten en met name hun voorzitter Haitsma, die nu gaat stoppen met dit werk. Dank aan onze secretaresse en de koster voor hun ondersteuning, ook weer bij deze vergadering.

Ds. Wisselink spreekt tot slot als volgt:
De klus zit erop. De agenda is helemaal afgewerkt. Ook het laatst overgebleven agendapunt is afge-

sloten. We vragen ons af hoe de besluiten van vandaag (en ook de eerder genomen besluiten) zullen worden ontvangen in de kerken. Daarover kunnen we ons heftige zorgen maken. Laten we het maar in de hand van God leggen.

Soms overvalt me de vraag: waar doe ik het allemaal voor?

Ik zie mensen in mijn omgeving leven, werken, actief zijn. Ze sterven. Wat was de zin van hun leven?

Als je de balans opmaakt, wat is dan de winst van hun leven? Welke bijdrage hebben ze geleverd?

Zo kijk ik ook wel eens naar mezelf. Waar doe ik het voor? Wat levert het op?

Ook voor het synodewerk geldt dat. We hebben samen zo ons best gedaan. Wat is de winst van al het geld, al de tijd, al de energie, gestoken in dit synodewerk?

In 1 Korintiërs 15 geeft de Here een heel duidelijk antwoord op deze vragen. Daar laat de apostel van de Heer zien hoe Christus de dood heeft overwonnen. Hij heeft de zonde ("de angel van de dood") eruit getrokken. En daarom kan Paulus dit hoofdstuk zo afsluiten: "Laten we God danken, die ons door Jezus Christus, onze Heer, de overwinning geeft. Kortom, geliefde broeders en zusters, wees standvastig en onwankelbaar en zet u altijd volledig in voor het werk van de Heer, in het besef dat door de Heer uw inspanningen nooit tevergeefs zijn" (1 Kor. 15, 57-58).

Laten wij onze kracht in de Here zoeken. Onze gezamenlijke klus hier zit erop. En dat is goed. Andere zaken vragen weer onze aandacht. Andere taken moeten uitgevoerd worden. Ga met God. Wees Hem trouw. Aanvaard zijn Woord, ook als het u wat minder goed uitkomt.

Na het zingen van Ps. 19: 5 gaat ds. Wisselink voor in gebed dat wordt beaamd met de woorden van Gezang 109.

Bij hamerslag van de preses wordt deze synode gesloten.